

גירושין בימי קורונה

מגפת הקורונה סחפה עימה ארצה נגיף עולמי בדמות חוסר וודאות, חרדה ואי יציבות כלכלית שהובילו לעליה דרסטית במספר הזוגות הנשואים הפותחים הליך גירושין בחודשים האחרונים בהשוואה לחודשים זהים בשנים קודמות. בראיון עם **עורכת הדין דפנה זיס** מומחית לדיני משפחה והסכמי ממון חוצי גבולות היצירתיות להגיע להסכמים בין בני זוג.

הזוג, ולו לתקופה זמנית, בכדי למנוע את הסלמת היחסים תוך שמירה על הזכויות הממוניות של בני הזוג בתקופה זו אשר מתאפיינת בחוסר וודאות כלכלית".

מהו השוני בתיקי הגירושין?

"אחד השינויים הבולטים הוא העובדה שאנו מתנהלים כיום במצב של חוסר וודאות כלכלי. חוסר הודאות הזה משפיע באופן ישיר על מכלול שלם של נושאים הכרוכים בגירושין וביניהם - חלוקת הרכוש, הערכת השווי של עסקים ונכסים, כושר ההשתכרות, גובה מזונות הילדים, גובה מזונות האשה ועוד. למשל, נניח שלאחד מבני הזוג היה עסק אשר עד לפרוץ משבר הקורונה היה עסק רווחי ומשגשג אך קרס נוכח המשבר. האם הערכת שווי העסק בבואנו לאזן את הרכוש שנצבר על ידי הצדדים במהלך הנישואין, תהיה על פי שווי בטרם המשבר? או שמא על פי שווי כיום בעיצומו של המשבר? או אולי על פי השווי העתידי הצפוי של העסק לאחר המשבר? האם ניתן בכלל לחזות את שווי העתידי הצפוי של העסק לאחר המשבר? אגב, ישנם גם מקרים בהם הליכי הגירושין החלו טרם פרוץ משבר הקורונה וניתנו בהם הערכות שווי לעסקים עוד לפני שפרץ המשבר וכעת יש ליישם אותן. האם יש לאפשר הערכת שווי מחודשת ביחס לאותם העסקים נוכח המשבר וטרם היישום? ואם כן, אז מה לגבי

"הנתון המדאיג ביותר הוא לאו דווקא העובדה שיש עליה במספר הזוגות שפניהם לפרידה אלא חוסר הסובלנות, העוינות והרמה האמוציונלית הגבוהה המאפיינת כיום זוגות אל", מציינת עו"ד דפנה זיס ומבהירה, "מדובר בזוגות שנאלצו להתמודד במשך חודשים ארוכים עם חוסר ודאות כלכלית וחרדות כשהם סגורים אחד עם השני (ולפעמים עם הילדים), עד שהגיעו לנקודת רתיחה וכעת הכל מתפוצץ. אני בהחלט רואה כמות גבוהה מהרגיל של מקרים המלווים באלימות פיזית, נפשית וכלכלית בכל רבדי האוכלוסייה.

בחודשים מרץ-אפריל, כשהחלה המגיפה ונכנסנו לסגר הראשון, ראינו תיקי גירושין אלימים ועלייה חדה בפניות לצווי הגנה בעיקר בקרב אוכלוסיות מרקע סוציאקונומי נמוך. במשפחות אלו ישנו קושי ליצור ריחוק פיזי בין בני הזוג, למשל מעבר של אחד מבני הזוג למגורים זמניים בדירה שכורה, בדירה אחרת שברשות המשפחה, במלון, או בקומה נפרדת בבית המשפחה כדי לפתור את המתח המצטבר בעוד שהפן הכלכלי ניזוק בצורה דרמטית. לעומת זאת, במשפחות מרקע סוציאקונומי גבוה יותר, להן הייתה האפשרות ליצור הפרדת כוחות וריחוק פיזי כדי להקל על המתח הזוגי, הזוגיות קרסה, אם קרסה, לאט יותר. החודשים מאי עד אוגוסט אפיינו בעיקר בלקוחות שהגיעו להתייעצות, להדרכה, לבניית אסטרטגיה, אך טרם קיבלו החלטות בדבר פירוק הנישואין. מרגע הכניסה לסגר השני בספטמבר והיציאה ממנו, המספרים של תיקי הגירושין מרקעי שחקים".

מהם האתגרים העומדים בפני זוגות נשואים נוכח התקופה?

"הסגר גורם לאי ודאות כלכלית, לחץ וחרדות אשר באופן טבעי משפיעות על משפחות רבות לרעה. במצב כזה, ובמיוחד זוגות שבשגרה אינם רגילים לבלות זמן רבי יחד וכעת נוכח האבטלה, העבודה מהבית, החל"ת, סגירת השמיים, סגירת העסקים, סגירת מועדוני הכושר, הים, בתי הקפה וכו', מוצאים עצמם סגורים ביחד ללא אפשרות להתאוורר. אם הקשר הזוגי גם קודם לכן לא היה חזק ובריא, המגיפה הקצינה את הכשלים שבקשר והתדרדרות צפויה וברורה.

האתגרים בתקופה זו גם הם ברורים. כמו כל משבר הפוקד בני הזוג, הוא מחזק את הזוגיות או מכשיל אותה. במשפחות בהן הקורונה לא הביאה עמה גם התדרדרות כלכלית משמעותית, המשבר פחות מורגש. האתגר הוא לצלוח את המשבר, ביחד. אם צליחת המשבר ביחד היא בלתי אפשרית ופירוק הנישואין הוא בלתי נמנע אזי האתגר הוא לעשות זאת (במיוחד כאשר מעורבים גם ילדים) בצורה שקולה, מכבדת וכמה שפחות אמוציונלית. מבחינתי, כעורכת דין העוסקת בתחום דיני המשפחה והגישור, האתגר הראשוני היה מציאת פתרונות ומנגנונים יצירתיים וייחודיים לכל משפחה שיביאו להפרדת כוחות פיזית בין בני

"המדובר במשבר שהיקפו, משכו והשפעתו עדיין

אינם ידועים. אנו כעורכי דין נדרשים למצוא פתרונות ומנגנונים שעד היום לא נדרשנו להם, גם בתי המשפט יאלצו להתמודד, וכבר התחילו להתמודד, עם מקרים שכאלו אך עד כה לא נצפתה מגמה ברורה או אחידה. ייתכן בהחלט שבעתיד גם תידרש חקיקה מסודרת חדשה."

מקרים בהם הערכות השווי כבר יושמו ממש לפני פרוץ המשבר? למשל במקרים בהם הבעל ויתר על חלקו בדירת המגורים של הצדדים בתמורה לחלקה של האשה בעסק המשגשג שהוא הקים במהלך הנישואין, אך עכשיו העסק קרס נוכח משבר הקורונה בעוד שדירת המגורים שמרה על ערכה? האם נחזיר את הגלגל אחורה? ואם כן, כמה זמן אחורה נלך? ומה לגבי מצב הפוך בו משבר הקורונה הביא לפריחה ושגשוג בעסק מסוים, האם יש להתחשב בעליית ערך העסק נוכח המשבר כפי שיש

כיצד רכשת את נסיוןך בדיני משפחה בינלאומיים ובפרט בתיקי גירושין והסכמי ממון?

"את דרכי בתחום המשפט, לפני כשלושים שנה, התחלתי אצל עוה"ד אמנון זכרון בתחום זכויות האדם. הרבה בגצ"ם ועתירות מנהליות. לאחר מספר שנים הקמתי משרד עצמאי שהמשיך לטפל בזכויות אדם, הגשת בגצ"ם אך גם בעניינים נוספים וביניהם דיני משפחה. עברתי להתגורר בניו יורק בעקבות מי שהפך לבעלי ולאביהן של שתי בנותיי (המדהימות, כל אחת בדרכה!) שנולדו בניו יורק. עברתי את בחינות ההסמכה בניו יורק והתקבלתי כחברה בלשכת עוה"ד של ניו יורק. עסקתי כעו"ד בתחום הליטיגציה המסחרית עד שהחלו הליכי הגירושין שלי ממי שהיה בעלי. בזמנו לא היה ברשותי כמעט שום ידע בדיון האמריקאי בתחום דיני המשפחה ולכן פניתי לייצוג משפטי של עורכי דין מקומיים. לאחר כשנה התחלתי לייצג את עצמי וכך נכנסתי לתחום. הקמתי בניו יורק משרד עורכי דין בתחום דיני המשפחה והירושה ובמשך השנים (בסך הכל 12 שנים), במקביל לטיפול בתיק האישי שלי, טיפלתי בתיקי גירושין סבוכים ומורכבים, כמו גם בהסכמי ממון ובמקרים רבים בכאלו בעלי זיקות משפטיות למדינות שונות וביניהן כמונח גם ישראל. חזרתי לארץ עם שתי בנותיי בקיץ 2009 ומאז אני מנהלת את הפרקטיקה שלי מכאן. לאור הידע הנרחב שצברתי במהלך שנות עבודתי בניו יורק בתחום דיני המשפחה והירושה של מדינות ארה"ב ובתיקים בינלאומיים להם זיקה למדינות אחרות רבות ישראל, אני נחשבת כיום בישראל למומחית לדיון האמריקאי וממשיכה לטפל בין היתר בתיקים מורכבים ובינלאומיים".

הזווית הבינלאומית

"כמו בישראל גם בחו"ל גל הגירושין הכה בעוצמה. בתי המשפט בישראל, ארה"ב ובאירופה פעלו וחלקם עדיין פועלים במתכונת חירום דהיינו: במקרי חירום בלבד כשהטיפול בתיקים רבים נדחה לתקופות ממושכות ולא ידועות. בניו יורק למשל בתי המשפט סגורים עד היום והדיונים שכן מתקיימים, נערכים בווידיאו.

מצב מתמשך זה יצר עומס רב על מערכות בתי המשפט בעולם. תיקים שמועד הדיון בהם נדחה אמורים להתקיים ולהדביק את הפער שנוצר כשבנוסף על בתי המשפט להתמודד עם מספר גבוה של תיקים חדשים שנפתחים. העומס על מערכות בתי המשפט בתחום עולה על גדותיו. ההמתנה הארוכה לחזרה לתפקוד מלא של מערכות בתי המשפט במדינות השונות ולקבלת החלטות אילצה רבים מעוה"ד העוסקים במשפט הבינלאומי הפרטי בתחום דיני המשפחה להגביר את ניהול המו"מ שמחוץ לכותלי בתי המשפט כדי להגיע להסכמות, ולו זמניות.

בחלק ניכר של המקרים שבטיפול, הצלחתי, בשיתוף פעולה עם עורכי הדין של הצד השני שראו אף הם את טובת הלקוחות שלהם והיו מוכנים לצאת מגדרם כדי לשפר את המציאות בהם שרויים בני זוג שכאלו, מעין לימבו משפטי שלא מתפקד, הצלחנו להתגבר על מכשולים לא פשוטים ולהגיע לפתרונות יצירתיים שהביאו יציבות ובהירות לחייהן של אותם זוגות ומשפחות".

סיכום השנה הנוכחית והתחזית לשנה החדשה?

"זו הייתה שנה מאתגרת בתחום המשפט. שנה של חשיבה מחודשת, יצירתית תוך פיתוח כלים להתמודדות עם סיטואציות משפטיות חדשות, בלתי צפויים, שהחוק והפסיקה טרם נתנו דעתם ביחס אליהן. אני סבורה שמרבית האתגרים המשפטיים שנוצרו השנה ימשיכו ללוות אותנו גם במהלך השנה העתידה לבוא. לנו, עורכי הדין, לא נותר אלא לשנס מותניים ולהמשיך לפעול לטובת הלקוחות תוך הסתכלות אחרת על מקרים שבעבר היו מובנים לנו מאליהם. אני צופה שגם בתי המשפט ידרשו להפגין יצירתיות בבואם להתוות סוג חדש של איזונים וכלים משפטיים בהתמודדות עם מצב כלכלי לא וודאי. להערכתי, ברוב המקרים לא ניתן יהיה להתמודד עם תיקי הגירושין בדרך בה פעלו עד היום".

צורך להתחשב בירידת ערך העסק נוכח המשבר? וכיצד נקבע את גובה תשלום מזונות הילדים כשאחד הצדדים ו/או שניהם הוצאו לחל"ת או פוטרו? ומה בנוגע למזונות שנפסקו אך אחד הצדדים יבקש להקטין את החיוב במזונות אשר הוטל עליו או שלקח על עצמו בהסכמה, נוכח הירידה המשמעותית בהכנסותיו בשל המשבר?".

"המדובר במשבר שהיקפו, משכו והשפעתו עדיין אינם ידועים. אנו כעורכי דין נדרשים למצוא פתרונות ומנגנונים שעד היום לא נדרשנו להם, גם בתי המשפט יאלצו להתמודד, וכבר התחילו להתמודד, עם מקרים שכאלו אך עד כה לא נצפתה מגמה ברורה או אחידה. ייתכן בהחלט שבעתיד גם תידרש חקיקה מסודרת חדשה".

מדוע ייעוץ משפטי וגישור הינם הדרך הנכונה?

"דווקא בימים אלו המלווים בחוסר וודאות כלכלית שמביאה עמה פחדים וחרדות מוגברות במיוחד המערערות את התא המשפחתי, חשוב מאד להסתכל על הדברים בצורה פרקטית, הגיונית, שקולה עד כמה שניתן. ולא מתוך פחד, תחושת חוסר אונים, כעס, נקמה וכיוצ"ב רגשות הרסניים. לשם כך מומלץ ביותר להיעזר בשירותיהם של עורכי דין אמיתיים ומהימנים, פרקטיים, הגיוניים ושקולים שיוכלו להוביל את לקוחותיהם לחוף מבטחים. אני מאמינה במשפט הקובע שמחצית מהטעויות שלנו בחיים נובעות מקבלת החלטות על פי הרגשות שלנו בעניינים בהם עלינו לקבל החלטות על פי השכל והמחצית השנייה של הטעויות שלנו נובעת מקבלת החלטות על פי השכל בעניינים בהם עלינו לקבל החלטות על פי הרגשות שלנו. וכמובן, אשריי היודע להבדיל בין השניים בזמן אמת.

"אני מאמינה במשפט הקובע שמחצית מהטעויות שלנו בחיים נובעות מקבלת החלטות על פי הרגשות שלנו בעניינים בהם עלינו לקבל החלטות על פי השכל והמחצית השנייה של הטעויות שלנו נובעת מקבלת החלטות על פי השכל בעניינים בהם עלינו לקבל החלטות על פי הרגשות שלנו."

אם אתם בשלב שישנו משבר אך אתם מצליחים לדבר, לתקשר ולנהל משא ומתן, אפילו אם זה רק באמצעות גורם או גורמים מסייעים, הרי שתמיד ניתן למצוא פתרון, יצירתי ככל שיהיה ולהגיע להסכמות משפטיות בדבר ההתנהלות המיידית הזמנית, אשר תייצר תחושת ביטחון וסדר עד למציאת האיזון הראוי ביחס לכל המחלוקות והצרכים של כל אחד מבני המשפחה. זוגות שלא מעוניינים או לא מסוגלים להגיע לתקשורת בונה, גם לא באמצעות גורם שלישי, זה הזמן לקבל ייעוץ, לאסוף מידע אודות חשבונות בנק, חשבונות העסק, המשכנתא, מצבת הנכסים, להבין את זכויותיכם וחובותיכם ולבנות אסטרטגיה כדי לפתוח בהליכים כשאתם במעמד מיטבי ומודעים לקראת מה אתם הולכים".